

Lärarhögskolan i Stockholm

Lisa Jämtsved Lundmark
BESLUT

2004-03-16
Reg.nr 641-1332-03

Ansökan om generell magisterexamensrätt

Lärarhögskolan i Stockholm ges generell magisterexamensrätt med ämnesdjup.

Ansökan

Lärarhögskolan i Stockholm ansökte i mars 2003 om generell rätt att utfärda magisterexamen med ämnesdjup. Med anledning av detta tillsatte Högskoleverket en grupp sakkunniga för att granska ansökan. Gruppen har bestått av professor em. Bengt EY Svensson, Lunds universitet (ordförande), professor Christina Gustafsson, Högskolan i Gävle och professor Lennart Olausson, rektor vid Malmö högskola.

De sakkunniga har granskat Lärarhögskolans ansökan samt kompletterande material. Det skriftliga materialet har kompletterats med intervjuer med högskolans rektor, prorektor, utbildningsledare, ordförande i nämnden för grundutbildning, forskning och forskarutbildning, lärare och studenter. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

De sakkunniga bedömer att Lärarhögskolan i Stockholm har tillräckliga förutsättningar att självständigt ansvara för inrättande av huvudämne för magisterexamen med ämnesdjup. De sakkunniga rekommenderar att Lärarhögskolan i Stockholm ges generell magisterexamensrätt.

Beslut

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas bedömning och beslutar bifalla Lärarhögskolan i Stockholms ansökan.

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

2004-03-16

Reg.nr 641-1332-03

Sid 2

Detta beslut har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av utredare Lisa Jämtsved Lundmark i närvaro av avdelningschef Ragnhild Nitzler.

Sigbrit Franke

Lisa Jämtsved Lundmark

Kopia till:

Utbildningsdepartementet

De sakkunniga

Prövning av generell magisterexamensrätt
vid Lärarhögskolan i Stockholm

Innehållsförteckning

Missiv	4
Allmänna utgångspunkter.....	6
Bakgrund	6
Grunder för prövningen.....	6
Inrättande av huvudämne: beredning och beslut	7
Kvalitetsaspekter och bedömningskriterier för inrättande av huvudämne.....	7
Uppföljning av magisterämnena.....	7
Huvudämne i magisterexamen	7
Prövning.....	9
Läraryhögskolan i Stockholm	9
Förslag.....	9
Kandidat- och magisterexamensrättigheter	9
Forskning och forskarutbildning.....	10
Inrättande av huvudämne: beredning och beslut	10
Aspekter och kriterier för inrättande av huvudämne.....	11
Uppföljningssystem för magisterämnena	11
Kvalitetsarbete vid Läraryhögskolan	11
Bedömargruppens synpunkter.....	12

Missiv

Till Högskoleverket
Universitetskansler Sigbrit Franke

I mars 2003 inkom Lärarhögskolan i Stockholm (benämns fortsättningsvis Lärarhögskolan) till Högskoleverket med en ansökan om generell rätt att utfärda magisterexamen med ämnesdjup (dnr 641-1332-03).

För bedömning av denna ansökan har Högskoleverket anlitat en bedömargrupp bestående av professor em. Bengt EY Svensson, Lunds universitet (ordförande), professor Christina Gustafsson, Högskolan i Gävle och professor Lennart Olausson, rektor vid Malmö högskola. Från Högskoleverket har utredaren Lisa Jämtsved Lundmark medverkat.

Bedömargruppen har tagit del av Lärarhögskolans ansökan samt kompletterande material. Den 14 januari 2004 genomförde bedömargruppen ett platsbesök på Lärarhögskolan. Gruppen förde då samtal med högskolans rektor, prorektor, utbildningsledare, ordförande i nämnden för grundutbildning, forskning och forskarutbildning, lärare och studenter.

Vid samtalen diskuterades bl.a. följande frågor:

- Beredning och beslut om inrättande av huvudämne.
- Kvalitetsaspekter och bedömningskriterier för inrättande av huvudämne.
- Ämnesdefinitioner och anknytning till forskarutbildning.
- Uppföljning av magisterutbildningarna.
- Magisterämnenas djup/bredd, forskningsanknytning och lärarresurser.
- Relationen mellan magisterexamen med ämnesdjup och lärarexamen.
- Specifika frågor kring högskolans ansökan.

Rektor för Lärarhögskolan har tagit del av delar av bedömargruppens yttrande och givits tillfälle att kommentera det faktamässiga innehållet. För innehållet i yttrandet står bedömargruppen.

En viktig utgångspunkt för bedömargruppens ställningstagande är det omfattande system för nationella kvalitetsgranskningar av all högre

utbildning som införts från och med 2001 och som innebär att kvaliteten i magisterutbildningen prövas i ett senare skede när utbildningen bedrivs.

Bedömargruppen föreslår att generell magisterexamensrätt beviljas för Lärarhögskolan i Stockholm.

Lund i mars 2004

För bedömargruppen

Bengt EY Svensson
Gruppens ordförande

Allmänna utgångspunkter

Bedömargruppen använder samma utgångspunkter som den bedömargrupp hade som genomförde prövningen av generell magisterexamensrätt vid 14 högskolor våren 2002. Nedan redovisas kortfattat dessa utgångspunkter.

Bakgrund

Högskoleverkets styrelse beslutade den 5 oktober 2001 att samtliga högskolor bör kunna provas för generell rätt att utfärda magisterexamen med ämnesdjup. Skälen för styrelsens bedömning var bl.a. följande:

- Det system för nationella kvalitetsgranskningar av all högre utbildning som införts från och med 2001 innebär att kvaliteten i magisterutbildningen provas i ett senare skede när utbildningen bedrivs.
- Högskoleverkets (tidigare Kanslersämbetet) prövningar av magisterexamensrätt har pågått sedan 1993 och kriterierna för magisterexamensrätt torde nu vara välkända.
- Samtliga högskolor har sedan hösten 2001 generell kandidatexamensrätt och generell rätt att utfärda magisterexamen med ämnesbredd.

Högskoleverkets styrelse beslutade samtidigt att möjligheten att provas för magisterexamen i ett specifikt ämne ska kvarstå.

Grunder för prövningen

Våren 2002 prövade Högskoleverket 14 högskolors ansökningar om generell magisterexamensrätt. Vid den prövningen beviljades 12 högskolor generell magisterexamensrätt.

Bedömargruppens prövning av generell magisterexamensrätt för Lärarhögskolan har på motsvarande sätt som vid prövningen av de 14 högskolornas ansökningar våren 2002 inneburit en granskning av högskolans förutsättningar att självständigt ansvara för inrättande av huvudämne för magisterexamen med ämnesdjup. En viktig förutsättning är att högskolan har ett fungerande kvalitetssäkringssystem som garanterar fullgod bedömning av att kraven för magisterexamen i enskilda ämnen är uppfyllda. Prövningen har därför fokuserats på högskolans kvalitetssäkringssystem. Viktiga frågor i detta sammanhang är högskolans beredning/beslut om inrättande av huvudämne, högskolans kvalitetsaspekter och bedömningskriterier för inrättande av huvudämne samt uppföljning av etablerade magisterämnena. Vidare bör högskolan kunna visa på ett fungerande kvalitetssäkringssystem för såväl

kandidatexamen som magisterexamen. Högskolan ska också ha haft tillräcklig erfarenhet av tidigare genomgångna magisterexamensrättsprövningar i enskilda ämnen.

Inrättande av huvudämne: beredning och beslut

Inrättande av huvudämne bör föregås av noggrann intern kvalitetsgranskning på högskolan. Högskolan bör i dokument ställa samman hur huvudämne för magisterexamen inrättas, hur ärendet bereds, vilka bedömningskriterier som tillämpas och hur beslut om inrättande fattas. Bedömargruppen menar att beredningen av ärendet bör ske på fakultetsnivå (eller motsvarande). I beredningsprocessen för inrättande av huvudämne i magisterexamen bör högskolan anlita minst två externa ämnessakkunniga som granskar ansökan och avger ett utlåtande till fakultetsnämnden (eller motsvarande).

Kvalitetsaspekter och bedömningskriterier för inrättande av huvudämne

Högskoleverkets utgångspunkter och tillvägagångssätt för magisterexamensprövning i enskilda ämnen framgår av Högskoleverkets rapport 2001:4. Grunden för examensrättsprövningen är en tolkning av de krav som enligt lagar och förordningar bör ställas på en högskoleutbildning. Dessa krav uttrycks i form av ett antal bedömningskriterier. Kriterierna har formulerats av Högskoleverket i samarbete med företrädare för universitet och högskolor.

Bedömargruppen förutsätter att högskolan anlägger dessa aspekter och som en miniminivå tillämpar Högskoleverkets kriterier vid inrättande av huvudämne. Högskolan bör sammanställa ett eget dokument där aspekterna och kriterierna för inrättande av huvudämne tydligt redovisas och preciseras.

Uppföljning av magisterämnena

Högskolan bör långsiktigt garantera magisterämnenas djup/bredd, forskningsanknytning och lärarresurser. Högskolan bör utveckla och dokumentera ett kvalitetssäkringssystem som regelbundet följer upp magisterämnena och som visar när åtgärder måste sättas in då svagheter eventuellt konstateras, samt var ansvaret ligger för att åtgärder vidtas. Bedömargruppen menar att högskolan också bör ha en beredskap och procedurer för att återkalla en magisterexamensrätt om ämnet inte uppfyller kraven.

Huvudämne i magisterexamen

Det definieras inte i några föreskrifter för högskolans verksamhet vilka ämnen som kan vara huvudämne i magisterexamen. Själva ämnesbegreppet diskuteras dock i förarbetena till lag och förordning och i samband med prövningar av rätt att utfärda magisterexamen.

Ämnesdefinitioner utvecklas i praxis när kandidat- och magisterutbildningar etableras inom nya områden. Huvudansvaret för att acceptera nya ämnen måste ligga på universitet och högskolor med fast forskningsorganisation och vetenskapsområden i samspel med det internationella forskarsamhället. Bedömaregruppen menar att högskolorna framöver bör vara restriktiva med inrättande av nya ämnen som ger kandidatexamen och magisterexamen med ämnesdjup. Särskilt måste högskolan förvissa sig om att studenterna på grundval av sin magisterexamen får reell behörighet för att antas till forskarutbildning inom ämnet (eller i nära anknutna ämnen) i Sverige.

Prövning

Lärarhögskolan i Stockholm

Förslag

Bedömargruppen föreslår att Lärarhögskolan i Stockholm ges generell magisterexamensrätt.

Kandidat- och magisterexamensrättigheter

Lärarhögskolan har generell kandidatexamensrätt. Lärarhögskolan inrättade 1994 kandidatexamen i följande huvudämnen: pedagogik, didaktik, barn- och ungdomsvetenskap, bildpedagogik, idrottspedagogik, pedagogik med inriktning mot utbildningsledning, specialpedagogik, studie- och yrkesvägledning, vårdpedagogik samt yrkespedagogik. Efter 1994 har inga nya huvudämnen i kandidatexamen inrättats. Under åren 1999-2001 har Lärarhögskolan utfärdat sammanlagt 132 kandidatexamina.

Beslut har under 2003 fattats i nämnden för grundutbildning, forskning och forskarutbildning om att inrätta kandidatexamen i utbildningsvetenskap för alla studenter som avlägger lärarexamen. Ett krav är dock att studenterna genomför sitt examensarbete inom det allmänna utbildningsområdet (AUO) eller inom något av ämnena pedagogik, didaktik, specialpedagogik eller barn- och ungdomsvetenskap.

Sedan hösten 2001 har Lärarhögskolan generell magisterexamensrätt med ämnesbredd. För närvarande ger Lärarhögskolan fyra magisterprogram med bredd.

1995 ansökte Lärarhögskolan om magisterexamensrätt i pedagogik och barn- och ungdomsvetenskap hos Högskoleverket. Ansökan i pedagogik beviljades men ansökan i barn- och ungdomsvetenskap avslogs. Under perioden 1999-2001 utfärdade Lärarhögskolan 121 magisterexamina i pedagogik.

Lärarhögskolan har angivit ämnena didaktik, specialpedagogik och barn- och ungdomsvetenskap som möjliga magisterämnen inom de närmaste tre åren. Eventuellt kan även vårdpedagogik bli aktuellt på magisterexamensnivå under denna period.

Lärarhögskolan ansökte hos regeringen 1999 att få humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde men ansökan avslogs i enlighet med Hög-

skoleverkets yttrande. Lärarhögskolan har inte tidigare ansökt om generell magisterexamensrätt.

Forskning och forskarutbildning

Sedan 1956 har Lärarhögskolan självständigt inom ramen för Stockholms universitets examinationsrätt givit forskarutbildning i pedagogik, senare även i pedagogik med inriktning mot didaktik, barn- och ungdomsvetenskap samt specialpedagogik. Examen avläggs vid Stockholms universitet.

År 2002 fastställde Lärarhögskolans styrelse en forskningspolicy för Lärarhögskolan. Denna innebär bl.a. att Lärarhögskolan inom sitt ansvarsområde ska utveckla bredd och djup inom fyra ämnesområden: pedagogik, didaktik, specialpedagogik och barn- och ungdomsvetenskap. Bakgrunden till detta beslut är att man anser att Lärarhögskolans nuvarande disciplinära bas är för smal för att kunna verka som en självständig högskola inom det utbildningsvetenskapliga området i ett längre tidsperspektiv.

Våren 2003 beslutade samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Stockholms universitet att ge Lärarhögskolan två nya forskarutbildningsämnen, didaktik och specialpedagogik från och med 1 juli 2003. Dessa ämnen lyder under en nyinrättad Utbildningsvetenskaplig forskarutbildningsnämnd vid Stockholms universitet och Lärarhögskolan. Hälften av ledamöterna i denna nämnd är från Stockholms universitet och hälften är från Lärarhögskolan. Ordförande är från Lärarhögskolan och det är också här som nämndens kansli finns. Lärarhögskolan avser att i ett senare skede ansöka om att få inrätta barn- och ungdomsvetenskap som examensämne i forskarutbildningen.

Antalet avlagda doktorsexamina var 11 under år 2000, 15 under år 2001, 17 under år 2002 och 10 under 2003. För närvarande är 97 forskarstuderande antagna till forskarutbildningen. Flera av de nya forskarstuderandena som antagits under senare år har haft en magisterexamen i pedagogik från Lärarhögskolan.

Inrättande av huvudämne: beredning och beslut

Vid Lärarhögskolan finns sedan 2002-01-07 en ny nämnd, Nämnden för grundutbildning, forskning och forskarutbildning (GRUFF), som har motsvarande en fakultetsnämnds sammansättning. Denna så kallade GRUFF-nämnd ansvarar för övergripande planering, uppföljning, utvärdering och utveckling av högskolans grundutbildning, forskning och forskarutbildning.

Lärarhögskolan avser att inrätta huvudämne för magisterexamen enligt följande modell: Förslag om inrättande av ett nytt ämne väcks av en institution, GRUFF-nämnden eller annat organ och ansökan lämnas till GRUFF-nämnden. GRUFF-nämnden tillsätter en beredningsgrupp med intern och extern medverkan. I gruppen ska minst två ämnessakkunniga, en avnäm-

representant och en studeranderepresentant ingå. Beredningsgruppens yttrande behandlas av GRUFF-nämnden som i sin tur lämnar förslag till rektor. Rektor beslutar om inrättande av nytt ämne.

Aspekter och kriterier för inrättande av huvudämne

Lärrhögskolan avser att tillämpa Höskoleverkets aspekter och kriterier vid inrättande av huvudämne. Dessutom kommer Lärrhögskolan att beakta ämnets relevans i förhållande till lärarutbildningsområdet och ämnets relevans i förhållande till det omgivande samhället.

Uppföljningssystem för magisterämnena

Lärrhögskolan har ett system för kursvärderingar som utvecklats till att vara nätbaserat, vilket också ökat svarsfrekvensen.

Senast Lärrhögskolan genomförde en fördjupad utvärdering av magisterutbildningen var 1997 i samband med en av Höskoleverkets utvärderingar. Under 2004 kommer pedagogikämnena på såväl kandidat- som magisterexamensnivå att utvärderas av Höskoleverket i samband med den nationella ämnesutvärderingen. Lärrhögskolan ser Höskoleverkets utvärderingar som ett viktigt inslag i Lärrhögskolans kvalitetssäkring.

Lärrhögskolan framhåller vikten av att det är olika personer som handleder studenterna vid examensarbetena och som examinerar studenterna. Detta är en del av den interna kvalitetskontrollen. Likaså menar Lärrhögskolan att en viktig indikator på magisterutbildningens kvalitet är att många av Lärrhögskolans studenter på magisternivå blir antagna till forskarutbildningen.

Kvalitetsarbete vid Lärrhögskolan

Lärrhögskolan har sedan oktober 1998 ett kvalitetsråd med verksamhetsföreträdare, studeranderepresentanter samt två avnämningarrepresentanter. Prorektor är ordförande i kvalitetsrådet. I december 2002 fastställde högskolestyrelsen ett program för kvalitetsarbete vid Lärrhögskolan 2003-2005 som utarbetats av kvalitetsrådet. Kvalitetsrådet inhämtar utvärderingsresultat från alla enheter, initierar och utför övergripande utvärderingar och utvärderingar inom särskilda områden. Nyligen genomförde kvalitetsrådet en webbaserad studentspegel bland 9 000 studenter på Lärrhögskolan.

Bedömargruppens synpunkter

Det finns ett system för inrättande av magisterexamensämne vid Lärarhögskolan. Lärarhögskolan avser att använda Högskoleverkets kriterier vid inrättande av huvudämne. Den beslutsgång i samband med inrättande av huvudämne, som Lärarhögskolan avser att använda, är enligt bedömargruppens mening tillfredsställande.

Vid Lärarhögskolan finns ett kvalitetsråd med ansvar för det gemensamma kvalitetsarbetet inom högskolan. Rådet har tagit fram ett program för kvalitetsarbete vid Lärarhögskolan och arbetar aktivt med uppföljningar och utvärderingar vid Lärarhögskolan. Bedömargruppen har dock funnit brister dels i dokumentationen, dels i det praktiska förverkligandet av kvalitetsarbetet. Bland annat saknar vi tillräcklig medvetenhet om att också själva *processen* i tillkomsten av examensarbetet måste kvalitetsbevakas, inte bara dess resultat i form av den slutgiltiga produkten. Vi menar att det finns skäl för Lärarhögskolan att se över uppföljningssystemen, men anser dock att Lärarhögskolans kvalitetshandtering är tillfyllest.

Lärarhögskolan är en så kallad specialhögskola som i första hand erbjuder professionsutbildningar. Att få generell magisterexamensrätt är den enda möjligheten som står till buds inom nuvarande nationella system att själv kunna inrätta magisterexamen. Men en sådan rättighet, även om den är generell, måste självfallet hanteras utifrån medvetenheten om de förutsättningar som finns. Bedömargruppen utgår från att Lärarhögskolan kommer att vara restriktiv när nya ämnen inrättas på magisterexamensnivå så att de ämnen som inrättas har en relevant anknytning till de utbildningar som ges och den forskning som bedrivs vid Lärarhögskolan. Vad gäller utbildningens uppläggning har bedömargruppen sett tendenser till att Lärarhögskolan i alltför stor omfattning markerar de tilltänkta magisterutbildningarnas särart. Bedömargruppen vill i stället uppmana Lärarhögskolan att samordna resurser och utnyttja den gemensamma kompetens som finns vid Lärarhögskolan när nya magisterexamensämnen inrättas.

Vid Lärarhögskolan finns sedan länge en väl utbyggd forskarutbildning. Forskningsanknytningen i grundutbildningen och forskarutbildning finns inom flera ämnen. Magisterutbildningen ger möjlighet att bygga vidare på djupet i ämnena redan i grundutbildningen och inte bara på bredden. Dessutom kommer det att finnas goda möjligheter att knyta an grundutbildningen till forskarutbildningen och den redan rådande forskningstraditionen som finns vid Lärarhögskolan.

Lärarhögskolan har tidigare genomgått endast en provningsomgång för magisterexamensrätt i enskilt ämne. Genom sitt samarbete med Stockholms

universitet inom forskning och forskarutbildning är Lärarhögskolan dock utsatt för en fortlöpande kvalitetsgranskning. Överhuvudtaget har Lärarhögskolan en väl etablerad forskning och forskarutbildning, vilket varit ett tungt argument för bedömargruppen när det har gällt att komma fram till vårt slutförslag.

Efter noggrann sammanvägning föreslår bedömargruppen sammanfattningsvis att Lärarhögskolan ges generell magisterexamensrätt.